

ÇOCUK EĞİTİMİNDE ANNELERİN ÖDÜL VE CEZA'YA İLİŞKİN TUTUMLARI

Zuhal BAHAR* Ayla BAYIK*

ÖZET

Araştırma İzmir ili Bornova ilçesi Doğanlar mahallesinde, 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk eğitiminde olumlu pekiştireçlere (ödüllendirme) ve olumsuz pekiştireçlere (cezalandırma) ilişkin davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Annelerin çocuk eğitiminde ödül'e, ceza'dan daha çok yer verdikleri saptanmıştır.

GİRİŞ

Çocuğa verilen değer çağlar boyunca ayrıcalıklar göstermiştir. Çocuğun tarihine bakıldığında eski toplumlarda bir sömürü unsuru olarak, dövölüp ezilerek, kurban edilmiştir. Çocuk babaya yaradığı ölçüde değer kazanmıştır. Eski Yunanda katı bir disiplinle eğitildiği, Çin'de fazla kız bebeklerin öldürüldüğü, Afrika'da günümüzde de süregiderek istenmeyen çocukların ormana bırakıldığı, eskimoların bebeklerini buzlu suya attıkları, arapların kuma gömdükleri bilinmektedir. Çocuğu günah ürünü ve doğuştan kötü bir yaratık olarak gören hristiyanlık anlayışına karşın, 19. yüzyılda çocuk, yüceltilerek yalnız doğuştan masum ve iyi değil aynı zamanda tanrısal ilahi bir yaratık olarak işlenmiştir(20).

Günümüzde ise çocuk artık, her canlı gibi çevresiyle etkileşen ve gelişen bir varlık olarak kabul edilmektedir(19).

Çocuk eğitiminde de toplumdan topluma farklılıklar gözlenmektedir. Batı toplumlarında çocuk, okul öncesi dönemlerde sıkı bir disiplinle eğitilir, yatması, yemesi, beslenmesi, yıkanması bazı kural-

* E.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Halk Sağlığı Hemşireliği Bilim Dalı Araştırma Görevlisi (Dr.)

lara. bağlanır. Davranışlarının belirli kalıplar içinde olması istenir. Okul döneminin başlamasıyla bu baskı kaldırılarak, çocuğun bağımsız olması, yaşlıları ile yarış etmesi güdülenir. Okul içinde özgür, okul dışında ise sorumluluklarla yükümlenir. Eğitimde **yaratıcılığa** yer verilirken ezbere yer verilmez. Doğu kültüründe, özellikle, geleneksel Japon ve Türk kültüründe ise çocuk eğitiminde, batı kültürünün tam tersi bir yol izlendiği dikkati çekmektedir. Çocuk küçük iken çok Özgür bırakılıp abartılmış davranışları «çocuk-tur. gerekçesi ile hoşgörülü sevilip okşanarak, şırn a rtl l ı r, korunur, girişkenlik ve merak desteklenmez, çocuğa içinden geçeni açıklıkla söylemesine izin verilmez. Buna karşın büyük çocuklara söylenen öfke, kızgınlık, nefret belirten sözler, beddualar da boldur. Geleneksel kesimde yaramazlık yapan, söz dinlemeyen çocuklar korkutularak, sindirilerek gerektiğe dövülerek büyütülür(13). Okul döneminde- çocuk çok sıkı bir denetime girerek sınıfta kıpırdamak, konuşmak gibi davranışları. yasaklanır. Uslu olan, konuşmayan çocuklar beğenilerek ödüllcnclirilir. Eğitimde yaratıcılık•değil, ezber egernendir (16, 19) •

Çocuk en küçük toplumsal kurum olarak tanımlanan aile içinde ciogar, büyür, gelişir. Bulunduğu toplumun bir birimi olarak değer yargılarım, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini ve inançlarını kısaca kültürünü (ekinini) yansıtan ailenin, ruhsal gelişiminde ve akıl sağlığındaki rolü önemle vurgulanan bir konudur(13,20).

Aile yapılarında benimsenen özellikler ve eğitimdeki ayrıcalıklar toplumdan topluma çocuklarda değişik özgün kişilik çizgilerini oluşturur(16). Çocuğun geleceğe hazırlanmasında ve gereksinimlerinin karşılanrnsında en etkin rol kuşkusuz ana babaya düşmektedir. Aile içi eğitimin kişiliğın yapılanması ve gelişmesinde kalıtım-al kadar güçlü ve önemli bir etken olduğu kabul edilmekteelir(14). Ana baba ve çocuklar arasındaki iletişimler karmaşıktır. Ana babanın çocukları etkilediği gibi çocuğun uslu veya hareketli olma gibi ayrıcalıklı davranışları da ana babayı etkiler ve tutumunu değiştirir. Bu ilişki ayrıca ailenin büyüklüğü, yoksulluk, sağlık sorunları, toplumla ilişkiler ve değişik streslerle etkilenir (14,16).

Çocuğun yetiştirilmesinle sevgi, disiplin ve özgürlük gibi üç temel ruhsal gereksinim aile ortamında karşılanır(7, 14, 19). özellikle çocuk eğitiminde ana babaların ödül ve ceza'ya tutarlı biçimde Yer vermeleri, çocuk ruh sağlığı açısından kaçınılmazdır.

Anıaç

Gelenekselliğin ağır bastığı Türk Toplurnunda anababaların çocuk eğitiminde ya fizik ceza ya da aşırı koruyucu, tutarsız tutum içinde kaldıkları pek çok araştırmalarda belirtilmiştir(4, 5, 11, 15).

Kır-kent yapı özelliği gösteren Doğanlar Mahaltesinde, annelerin çocuk eğiliminde ödüllendirme (olumlu pekiştireç) ve cezalandırmaya (olumsuz pekiştireç) ilişkin tutumlarını incelemek amacı ile bu araştırma planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlamalar : Bu araştırmada adı geçen kavramların açıklamaları aşağıdadır.

Tutum : Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir(8).

Pekiştireç : Bir davranımı kuvvetlendiren, herhangi bir uyarıcı; Pekiştirme ise, bir davranımın kuvvetlendirilmesidir.

Ödül : Olumlu pekiştireçdir.

Ceza Olumsuz pekiştireçdir(7, 12).

Araştırmanın Yeri ve Örneklem : İzmir ili Bornova ilçesi Doğanlar Mahaltesinde, 1982 yılında yürütülen bu araştırmada basit tesa.düfi örnekleme yöntemi ile 0-6 yaş grubu çocuğu olan kadınlar arasında yüzde 50 örnekleme oranı ile 147 anne seçilmiştir.

Sınırlamalar Kişiliğin özellikle ilk beş altı yaş içinde oluşması nedeniyle, 0-6 yaş grubu çocuğu olan anneler ve çocukları bu araştırma kapsamına alınmıştır(17,19).

Araştırma Tipi ve Araç : Tanımlayıcı ve analitik tipte planlanan bu araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından önceden anket formu ile karşılıklı söyleşi biçiminde toplanmıştır.

Veri Analizi : Elde edilen verilerin sayı ve yüzde dağılımları yapılarak çeşitli değişkenler arasındaki bağlantıların anlamlılık derecesi ki-kare testleri ile aranmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1. Annelerin Demografik Özellikleri

Görüşülen annelerin bazı sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1 : Annelerin Yaş Grupları ve Eğitim Düzeyleri

OZELLİKLER.	SAYI	YÜZDE
Yaş Grubu		
15-32	89	60.5
33-49	58	39.5
Eğitim Düzeyi		
Okuryazar değil	40	27.2
Okuryazar	28	19.0
ilkokul ve üstü	79	53.8

Anneler için ortalama yaş 31.7 ve okuryazarlık oranı araştırma bölgesinde okuryazarlık oranının yüksek bulunması, deneklerin büyük çoğunluğunun (60.5) genç anneler olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 2 : Annelerin Bölgeye Göçerlik Durumları

GÖÇERLİK	SAYI	YÜZDE
Yerli	20	13.7
Yabancı	127	86.3
Toplam	147	100.0

Araştırma kapsamına giren deneklerin ancak %13.7'si köyün yerlisidir. Doğanlar Mahallesinde diğer bölgelerden gelerek yerle-

şen kadınların (127), 55.9'u Ege-Marmara, 20.5'i Doğu-Güney Doğu Anadolu, 14.9'u İç Anadolu, Karadeniz, 10.2.4'ü yurtdışı, %0.8'i Akdeniz bölgesinden göç etmişlerdir. Bu mahalleye sonradan yerleşen annelerin, daha önce en uzun süre ile oturdukları yerleşim birimi incelendiğinde, % 68 Wsinin köyde, (% 25. O'unu ıl kasaba, ancak (1; 5.5'inin kentlerde yaşadıkları saptanmıştır. Annelerin büyük kesiminin köy kökenli olmaları, çocuk disiplninde dalın fazla geleneksel tutum içinde olabileceklarını düşündürmektedir.

TABLO 3 Annelerin Aile Tipi ve Doğurganlık Özellikleri

ÖZELLİK	DEĞER
Çekirdek Aile	76.9
Geniş Aile	% 23.1
İlk evlilik yaşı ortalaması	18.4
Evlilik süresi	
1 yıldan az	% 3.4
1-10 yıl	45.5
11 yıl ve üzeri	51.1
Ortalama doğum sayısı	3.3
Ortalama yaşıyan çocuk sayısı	2.8
Ortalama canlı doğup ölen çocuk sayısı	0.4

Tablo 3'de araştırma bölgesinde annelerin bazı özellikleri görülmektedir.

Araştırma bölgesinde, çekirdek aile oranı (%70.0) fazladır (Tablo 3). Aile büyüklüğü 4.9 olarak saptanmıştır. Geniş ailelerde, herkesin başka yöne çektiği, birinin dövüp, diğerinin şımarttığı çocuk eğitime karşın, çekirdek ailelerde ana-babalar çocuklarını daha özgür ve istedikleri biçimde yetiştirebilirler(20). Araştırma bölgesinde, çekirdek aile yapısının egemen olması, anne ve babaların çocuk disiplninde tutumlarına yansyabileceğini düşündürmektedir. Annelerin ilk evlilik yaş ortalaması 18.4 dır. Bu değer ülkemizde Batı Anadolu Bölgesinde ilk evlenme yaş ortalaması olarak saptanan 18.5 değere uygunluk göstermektedir(9). Tablo 3'de annelerin evlilik süresinc bakıldığında yaklaşık yarısının (<,%51.1) 11 yıl ve üzeri evli oldukları görülmektedir. Görüşülen annelerin ortalama

doğum sayısı 3.2'dir. Ülkemizde kırsal bölgelerde doğurganlığın yüksek bulunmasına karşın araştırma bölgesinde bu degerin düşük bulunması, bölgenin Batı Anadolu Bölgesinde olması ve kentsel yapı özelliği göstermesinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Annelerin ortalama yaşıyan çocuk sayısı 2.8'dir. Araştırma bölgesinde ailelerde çocuk sayısının fazla olmayışı ana babaların çocuklarına verecekleri değeri ve ilgiyi arttıracakı görüşünü destekleyebilir. Görüşülen annelerin W..27, 2'si bir yada daha fazla sayıda ölen çocukları olduğunu belirtirlerken, araştırma bölgesinde ölen çocuk sayısı ortalaması 0.4'dür.

2. Çocuk Eğiliminde Disiplin

Konuşma dilinde disiplin sözü baskılı eğitim anlamında kollarılır. Dar anlamıyla disiplin, davranışı belli kalıplara sokmak amacıyla uygulanan katı kuralları ve yöntemleri kapsar. Oysa geniş ve daha doğru anlamda disiplin «öğretici, düzenli davranış ve yetkin-ilk kazandırıcı yetiştirme» demektir. Bu anlamda kullanılınca disiplin tanımı çocuk eğitimindeki tutum ve kuralları içine alır; çocuğa da öğrenmesi, beceri kazanması ve yetenekleri geliştirmesi için rehberlik eder(17, 19).

Ailelerin disiplin konusundaki tutumları farklı olabilir. Ana babaları çocuğa karşı çok hoşgörülü ya da hiç hoşgörüsüz, aşırı koruyucu yada katı tutum içerisinde tutarsız ve kararsız kalma durumları çocukların kişiliklerinin olumlu yönde gelişmesini engeller(7, 10,19). Buna karşın ana babaların tutarlı davranışlarının çocuğun çevreyi yordama yeteneğini arttıracakı ve onu daha oturmuş 'örün-- tüyo yönelteceği varsayılabilir, Çocuğun özgürlüğünü engelleyen her tür disiplinin ruh sağlığını bozacakı unutulmamalıdır.

2.1. Çocuk Eğitiminde Olumlu Davranışlar

Olumlu Pekiştireç : Ödüllendirme

Çocuğun bir çok etkinliklerin üstesinden gelebilmesine yardım etmede en güçlü araç, olumlu pekiştireçdir. Olumlu pekiştirecin en basit ilkesi davranışın doğru performansından hemen sonra bir ödül verilmesidir(7, 10, 19). Çocuk eğitiminde, olumlu pekiştireç de somut ve gerçek pekiştireçlerin kullanılmasının, çocuğu daha olumlu davranışa yönelteceği, simgelenmiş ödüllerin hem istenen davranışı, hem de yetişkinin onayını çocuk için daha belirgin hale getireceği belirtilmiştir(7).

Çocuk eğitiminde ödüllendirme yapılırken «Benim oğlum bir tane, üstüne yok», «Benim kızımdan güzeli yok» gibi abartılmış övgülerin gerçekçi olmadığı gibi umulduğunun tersine çocukta köstekleyici bir etki yaptığı da bilinmektedir(1., 19).

Araştırmada annelere «Çocuğunuz olumlu davranışlar gösterdiğinde onu ödüllendirir misiniz? Nasıl? » soruları yöneltildiğinde, annelerin % 94.4'ü çocuklarını ödüllendirdiklerini belirtmişlerdir. Çocuklarını ödüllendiren annelerin %51.0'u «severek, öperek, okşarak», %47.9'u ise «oyuncak, çikolata, giysi satın alma, para verme, gezmeye götürme» gibi çocuğun hoşnut olacağı davranışlar gösterdiklerini belirtmişlerdir. Geleneksel toplumlarda, annenin çocuğunu bol bol öpüp koklaması, bağrına basması, en sık rastlanan sevgi gösteri biçimi idir(19, 20). Araştırmada annelerin somut ve soyut pekiştireçleri aynı oranda kullandıkları görülmüştür. Annelerin yaş grubu ile çocuklarını ödüllendirme davranışı gösterme arasında ilişki arandığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($X^2=0.09$, $SD=1$, $P>0.05$). Annelerin yine eğitim düzeylerinin de çocuklarını ödüllendirme davranışlarını etkilemediği saptanmıştır ($X^2=0.28$, $SD=1$, $P>0.05$). Geleneksel kesimde çocuğun ilk yıllarda sınırsız denebilecek bir özgürlük içinde aşırı hoşgörü ile, sevilip okşanması, korunup, kollanması yaygındır. Araştırma kapsamında çocukların 0-6 yaş grubunda olması, annelerin çocuk eğitiminde yine aşırı koruyuculuk ve hoşgörülü geleneksel davranışlar içinde kalmalarında etmen olduğu düşünülebilir.

2.2. Çocuk Eğitiminde Olumsuz Davranışlar

Olumsuz Pekiştireç : Ceza

Geleneksel toplumlarda çocuğu aile içinde eğitmenin «adam etmenin» yolu genellikle ceza (olumsuz pekiştireç) ile olur(12). Ceza istenmeyen davranışları bastırması, istenmeyen davranışa yönelen istek ve güdüyü devamlı olarak cleğıştirmemesine karşın, günümüzde çocuk denetiminde en çok kullanılan yöntemdir. Bu olumsuz pekiştireç kullanıldığında yetişkin etkili pekiştirici olamaz ve çocuk üzerinde etkisini yitirerek düşman haline dönüşür(7, 14), Katı tutum içinde bulunan ana babalar kurallara sıkıca uymayan çocuklarına çeşitli türde cezalar verirler.

Çocuğu cezalandırma yolları arasında babaya söyleme (çok yaygın), dayak atma (çok yaygın), karanlık bir yere, ahıra, kilere, bodurna kapatma (yaygın), ağzına biber sürme (yaygın), aç bırakma (yaygın), azarlama, alkarısı, arap, arap bacı, cin (yaygın), cİJv (.yaygın), çingene (çok yaygın), öcü (çok yaygın), umacı (yaygın)

wker, doktor, igneci, eskisi, 31:innel.çi (yaygın) gibi kimi model ğrublarıyla ayı, akrep, canavar, çakal, köpek, kedi gibi hayvanlarla, Allah, cehennem, zebani gibi dinsel kavramlarla, ateş, bıçak, iğne, kibrit, makas gibi araç gereç ve ev eşyasıyla ayrıca sevdiği şeylerden yoksun kılınmakla, yiyecek vermemek ve gezmeye götürmemekle, hastalıkla korkutma ve ürlçütme yaygındır(2, 13, 16, 19, 20).

Sıklıkia ceza uygulanan, eleştirilen, sınırlanan ve özgürlüğü kısıtlanan çocuklar` güvensiz ve beğenilmeme korkusu içinde büyüler(3,7,16,19). Baskılı eğitim, dayak ve sevgi yetersizliği içinde katı kontrollü ana babalar tarafından yetiştirilen çocukların sonuçta ikinci olma, okuldan evden kaçma ve saldırganlık davranışları I_östererek çocuk suçluluğuna yöneldikleri dikkati çekmektedir(2, 7. 19, 20).

Araştırma bölgesinde annelere «Çocuğunuz bir suç işlediğinde, dirilemediğincic eezalandırır mısınız? Nasıl cezalandırırsınız? sorusu yöneltilmiştir. Annelerin ',Ç87.7'si (129) çocuklarını cezalandırdıklarını belirtmişlerdir. Başvurdukları ceza yöntemleri aşağıda Tablo 4'de görülmektedir.

TABLO 4 : Annelerin Çocuk Eğitiminde Başvurdukları Ceza Yöntemleri

CEZA YÖNTEMİ	ANNE SAYISI YÜZDE	
Dayak	78	60.5
Azarlama	22	17.0
Korkutma	12	9.3
Yoksun bırakma	10	7.8
Uyarma, öğüt.	6	4.6
İğne batırma	1	0.8
Toplam	129	100.0

Tablo 4 incelendiğinde annelerin en sıklıkla fizik ceza yöntemlerinden dayak ile çocuklarını eğitim tutumu içinde oldukları görülmektedir. İstanbul Rami gecekondu bölgesinde yürütülen bir başka La.lışmacla da anne babaKırın çocuk disipliniyle az/çok dayak attıkları, % 16.5'inin ise dayak ve öğüre başvurdukları, 28.5'inin öğüt verdikleri saptanmıştır (16).

Çocuklarına dayak atan anneler en sıldıkla çocuğun kıcına vurma, sopayla dövme, tokat atma, kulak çekme, direğe bağlayıp dövme gibi yöntemlere başvurduklarını belirtmişlerdir, Bu tür cezaların çocuğun ruh sağlığı yanısıra fizik sağlığına da zarar vereceği açıktır.

Geleneksel kültürlerde, anne babanın eğitim düzeyinin düşük olmasının yanısıra, olumsuz sağlık koşullarının egemen olduğu ailelerde; çocukların daha az denetim ve ilgi gördüğü, sözel iletişimin olmadığı ve fizik cezalandırmalara yaygınlıkla yer verildiği saptanmıştır (16, 16, 19).

«Dayak cennetten çıkmadır» ya da «kızını dövmeyen dizini döver» gibi inanç ve tutumlar da gittikçe etkinliğini yitirmekle beraber. İkinci; 2-vull. 1Fin yöntemleri: lakt9.n ve diğer çalışma bulgular' ile görülmektedir (6, H, 13).

Anneler (% 17.0) çocuklarını dövmemek için ancak gün boyu bağırarak, «kes sesini», «sana söylüyorum», adam olmayacaksın», «Allahından bul», -adın batsın», «canı çıkasica» gibi çocuğu suçlandırarak, azarlayarak yola getirme amacıyla bir takım sözlerle orsellediklerini de belirtmişlerdir (Tablo 4), Ancak çocuğu aşağılayan, yıldırın, sincliren, özsaygısının yitimine yol açın bu davranışların, eğitimde olumlu bir yeri olmadığı bilinmektedir (1, 6, 19).

Geleneksel çocuk eğitiminde önemli bir yer tutan korkutmaya annelerin % 9.3'ünün başvurdukları saptanmıştır. «Babanıza maaş verneyecekler», «bizi evden atarlar», «başkasının annesi olurum», «annesiz kalırsın, üvey anne elinde büyüsün», «kedi, köpek geliyor», «ebe, iğneci geliyor», «annen ölecek», «hapis ederim», «canavar geliyor», «öcü geliyor» gibi sözlerle yıldırıp, tedirgin eden bu annelerin çocuklarını ancak kısa bir süre için uslandırabilecekleri açıktır.

Çocukların sağlık görevlileri ile korkutulmasının da sağlık hizmet alımında olumsuz tutumlar geliştireceği kesindir,

Dayaktan daha da sakıncalı olan yoksun bırakma, küsme, odaya kapatma, en sevdiği oyuncağından yoksun bırakma, hapis etme, ekme vermeme, oyun oynamasına izin vermeme gibi ceza tutumlarına annelerin ancak % 7.8'inin başvurduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Arastırma. bölge,;incie annelerin yalnızca rs;4.6'tsı çocukların saldırgan davranışları karşısında uyarı ve öğüt verme tutumunda kalmışlardır.

Annelerin çocuklarını cezalandırma tutumuna yönelmelerine yaş ve eğitim düzeylerinin etki etmemesi, geleneksel kültür özelliklerini yansıtmaktadır (x"=-0.47, P. • 0.05, x.j.--:1,49,

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde annelerin çocuk disiplininde olumlu pekiştirmeye (ödül), olumsuz pekiştirmeden (ceza) daha fazla yer verme tutumunda oldukları saptanmıştır. Annelerin çocuklarını ödüllendirmede, soyut ve somut pekiştireçlerde pek farklılık bulunmamıştır. Olumsuz pekiştirmede ise fizik cezalardan da yakın ön sırada yer alması dikati çekmiştir.

Annelerin çocuk eğitiminde ödül ya da cezaya ilişkin davranışlarını, yaş ve eğitim düzeyleri gibi etmenlerin etkilemediği de saptanmıştır. Sonuçta araştırma bölgesinde annelerin çocuk eğitiminde geleneksel tutum içinde oldukları düşünülmüştür.

Ülkemizin en verimli doğal kaynağı olan çocuklar, toplum ve aile içinde dengeli biçimde beden sağlığı kadar ruh sağlığı da göz önüne alınarak yetiştirilmelidir. Çocukta problemleri davranışların istedik davranışlara dönüştürülmesinde anne-babalara önemli görevler düşmektedir. Bu amaçla:

1— Öncelikle anne ve babalar için eğitim programları geliştirilmeli,

2— Orta dereceli eğitim kurumlarında başlatılarak gençler ana babalığa hazırlanmak,

3- Kitle iletişim araçlarıyla topluma çocuk eğitimine ilişkin bilgiler daha ağırlıkla verilmelidir.

Ana babalara hazırlanacak eğitim programlarında çocuk disiplinine ilişkin aşağıdaki ilkeler vurgulanmalıdır :

Ana babalar; çocuk eğitiminde yararsız ve kötü sonuçlanacak konuşmalardan kaçınmalı, çocuğun saygınlığını korumak, öğüt verici yol gösterici sözler kullanmadan önce çocuğun duygu ve düşüncelerinin kenciilerince anlandığını belirterek duygusal yaklaşım sağlanmalı (7, 16, 19). Övgülerini çocukların kişiliklerine değil, onların çaba ve becerilerine yönelmeli, yapıcı eleştiride bulunmalı, olumlu pekiştireçte, açık somut olan (şeker, çikolata, oyuncak) bir pekiştirecin yanında sözel bir pekiştireç (övme, yüreklendirme) kullanırken, önceleri küçük çocuklarda soyut kavramların algılanması daha geç olduğu için zamanla somut pekiştireçlerin yerini soyut pekiştireçlere bırakmasını da sağlamak, anne ve babalar çocuğun davranışlarını gözleyerek uygun pekiştirecin hangisi olduğuna karar vermek üzere araştırmalı, çocuk eğitiminde hiç bir zaman ön sırada yer olmamasına rağmen zaman zaman kaçınılmaz olan ceza suçla orantılı, suçun içeriğini açıklayıcı ve işlenen suçu giderici, işlenen suçun önemi çocuğa kendi benliğinde hissettirici ve eğitici olmalıdır (2, 3, 7, 19, 20).

SUMMARY

MOTHEWS ATTITUDES IN CHILD DICIPLINE

During the socialization period of a child, the quality of the family relationships and the parents' attitudes toward child diciplining are crucial factors in his/her personel development. In this connection, this study aimed to figure out the mothers' attitudes to child diciplining in a rural community. The interview data gathered from 147 women currently having at least one child between 0-6 years of age confirmed that in case the children having good behaviors 94.4 percent of the mothers rewarded them frequently, by kissing and strokirıg (51.0 %) or offering gifts such as chocolate, clothes and toys (% 47.9). It was found that mothers attitude of rewarding their children was not effected by their ages and educational levels. Of the 87.7 percent of mothers were used to punish their childran in various ways such as beating (60.5 %), reproaching (17.6 %), threating (9.3 %), deprivating (7.8 %), warning and advising (4.6 %).

According to the results of the study, mothers were found to be using rather traditional or unsuggested ways in child training and diciplining.

KAYNAKLAR

- 1— Ackerman, P., Kappelman, M, Çocuğunuzun Sorunları (Davranışlar ve Nedenleri). Targu, Tarhan (Çevr.) Cep Kitapları : 36/Yaşam dizisi : 1, birinci baskı, İstanbul, 1984.
- Altınköprü, T. Okul Öncesinde, Okulda, Sosyal Yaşamda Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?. Altınköprü Yayınları, Psikolojik Dizi : 5, Gül Matbaası, İstanbul, 1979.
- Cebiroğlu. R. cBoşanmış Ailede Çocuğun Ruhsal Durumw». Oniçiiricü Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. Bilimsel Çalışmaları. Ankara, 1977, ss 33-36.
- 4-- Ekşi, A. ve Diğerleri ::Annelerin Çocuklarına Karşı Tutumu İle Baba Tutumunun Karşılaştırılması, XI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Bilimsel Çalışmaları, E.Ü. Tıp Fak. Ofset Basımevi, 8-11 Ekim İzmir 1975, ss : 100-107.
- 5— Ekşi, A. «Problemlı Gençlerde ve Kontrol Gruplarında Anne-Baba Tutumlarının Karşılaştırılması, XI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Bilimsel Çalışmaları, E.İ.Y. Tıp Fakültesi, Ofset Basımevi, 8-11 Ekim İzmir 1975, ss : 115-117.

- 6— Gürsan, C.T., Neyzi. O. der., İstanbul'un Rami Gecekondu Bölgesinde Çocuk Sağlığı Konusunda Araştırmalar. İst. ün'. Tıp Fak. Çapa Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kürsü Çalışmalarından. Kağıt ve Basım İşleri A.Ş., İstanbul, 1966.
- 7-- Jeffries, L, Acar-Volkan, N. Çocukla İletişim-öğretme Destekleme ve Çocuk Yetiştirme Sanatı. Ankara, 1984.
- 8— Kağıtçıbaşı, Ç. İnsan ve İnsanlar. 3. baskı. Cem Ofset Matbaacılık Sanayii A.Ş.. 1979.
- 9-- Kavadarlı, S, 4Evlenme ve Doğurganlık, Nüfus Bilim Dergisi, No : 2-3, 1980-1981.
- 10--- Koptagelİlal, G. Tıpsal Psikoloji, Tıpta Davranış Bilimleri. Geliştirilmiş 2. Baskı. Bela Basım Yayım Dağıtım. İstanbul, 1984.
- 11-- Mihal. S. Üç Değişik Sosyo-Kültürel Kesimde Çocuk Yetiştirilme Tutumlarının Araştırılması. (Uzmanlık Tezi). İzmir. 1982.
- 12-- Morgan, T.C. Psikolojiye Giriş Ders Kitabı. Çevirenler: Arıcı İ.H. ve diğerleri. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları Yayın No: 1, Meteksan Ltd. Şirketi, İkinci Baskı, Ankara, 1984.
- 13— örnek. V.S. Geleneksel Kültürümüzde Çocuk. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Na : 20G, Folklor Dizisi, Saim Turaman Matbaası, Ankara, 1979.
- Rutter, M. aOther Family Influences'.5. Child Psychiatry (Modern Approaches). Edited by : Rutter, M., Hersov. L. Blackwell Scientific Publications, Oxford, London, 1979, pp : 74-99.
- 15— Savaşır. I. Çocukta Saldırganlığın Gelişmesinde Önemli Olan Faktörler. Onüçüncü Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları. Ankara, 1977, ss: 46.
- 16— Türk Eğitim Derneği Yayınları. Çocuk ve Eğitim. Türk Eğitim Derneği III. Eğitim Toplantısı 25-26 Ekim 1979, Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi, Yayına Hazırlayan : Nizamettin Koç, No:3, Şafak Matbaast, Ankara, 1980.
- 17 Yavuzer, H. Çocuk Psikolojisi. Bilimsel Sorunlar Dizisi, Altın Kitaplar Yayınevi, I, Basım, İstanbul, 1984.
- rüköglit, A. <Çocuk Ruh Sallızı \-(, Yüksek Risk Ortamları,. Onünefi Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara, 1977.
- . Ruhs:1'.lt_ı,ı. Türk Dil KU'm'nu IrJ79 Ödülü 4.
- Blnkrşi ¹.<011 iir Ynyınl:'.ri N : 1S9 Türk Tsir h Kurumu Basunevi, Ankara, 1982.
- . Degien Topumcia Aile ve t.oettk., Aydın Kilabevi Yw.,lıtları : ins:11 ve Toplum Kurtuluş Ofset B:muneN.: Ankaru.